

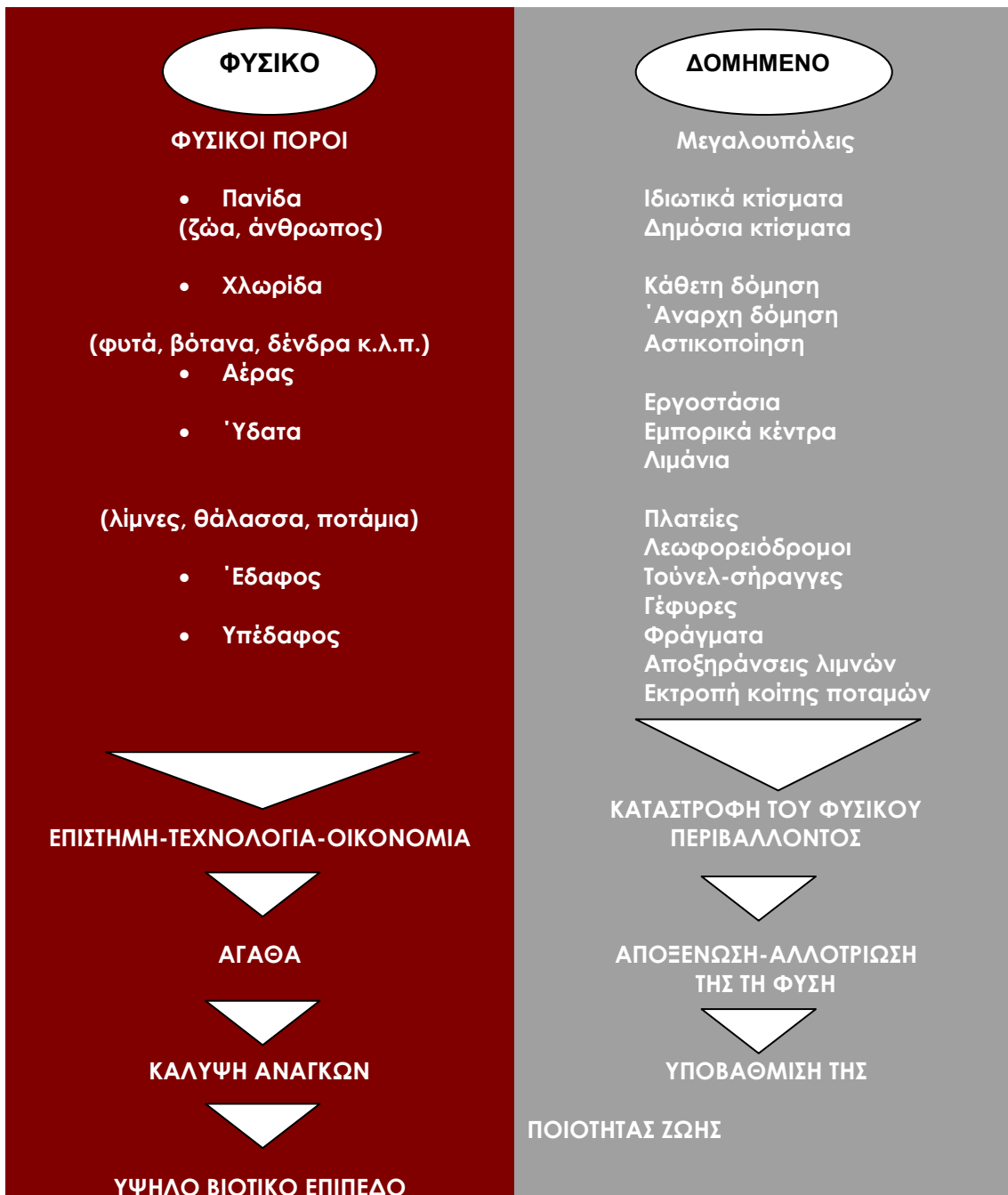
ΦΥΣΙΚΟ-ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εποπτικός πίνακας	σελ. 2
Φυσικό περιβάλλον	σελ. 3
Δομημένο περιβάλλον	σελ. 6
Αστικοποίηση.....	σελ. 7

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Α. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Το φυσικό περιβάλλον περιλαμβάνει όλους τους ζωντανούς οργανισμούς και την άβια ύλη που βρίσκονται με φυσικό τρόπο στη Γη. Υπό αυτή την άποψη, το φυσικό περιβάλλον δεν είναι αποτέλεσμα ανθρώπινων δραστηριοτήτων και διαφοροποιείται από το δομημένο περιβάλλον, στο οποίο συγκαταλέγονται οι γεωγραφικές περιοχές που δέχονται σημαντική επιρροή από τον Άνθρωπο. Στο φυσικό περιβάλλον μπορούμε να κατατάξουμε πλήρεις οικολογικές μονάδες, τα οικοσυστήματα, αλλά και παγκόσμιους φυσικούς πόρους όπως ο αέρας και το νερό. (Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια)

Στοιχεία του φυσικού κόσμου αποτελούν ο αέρας, το έδαφος, το υπέδαφος, τα ύδατα, η πανίδα και η χλωρίδα, το κλίμα.

ΦΥΣΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

Φυσικός πόρος είναι κάθε μορφή ύλης και ενέργειας που μπορεί να υπάρξει σε εκμεταλλεύσιμη μορφή από τους οργανισμούς των οικοσυστημάτων. Φυσικοί πόροι είναι το νερό, ο αέρας που αναπνέουμε, οι καρποί των φυτών, τα άγρια ζώα, τα μεταλλεύματα, το έδαφος, και, σε γενικές γραμμές, όλα τα συστατικά που αποτελούν το γήινο οικοσύστημα. (Οικιακή οικονομία, β' γυμνασίου, Ο.Ε.Δ.Β.)

Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ**Άνθρωπος**

Στο φυσικό περιβάλλον γεννιέται, ζει, διαπλάθεται και εργάζεται ο άνθρωπος. Εξάλλου η γεωγραφική θέση, η μορφολογία του εδάφους και το κλίμα φαίνεται πως επηρεάζουν την ιδιοσυγκρασία και τον ψυχισμό των λαών. (π.χ. βόρειοι Ευρωπαίοι, Μεσογειακοί λαοί)

Βιολογικά

- ✓ αναζωογονεί τον οργανισμό του.
- ✓ διατηρεί και ανανεώνει τη σωματική του ευρωστία.
- ✓ εξασφαλίζει σωματική υγεία

Ψυχικά

- ✓ εξασφαλίζει ψυχική υγεία
- ✓ απαλλάσσεται απ' τη ρουτίνα της καθημερινής ζωής.
- ✓ δεν έχει το άγχος και της νευρώσεις, που προκαλεί ο σύγχρονος τεχνικός πολιτισμός.
- ✓ ξεκουράζει το μυαλό του και χαλαρώνει τα νεύρα του.
- ✓ απομακρύνεται από το γρήγορο και εντατικό ρυθμό της ζωής στην πόλη.
- ✓ νιώθει ευδιάθετος και χαρούμενος ξένοιαστος και αυθόρμητος.
- ✓ εξασφαλίζει πνευματική διαύγεια, ψυχική γαλήνη και ηρεμία.

Πνευματικά

- ✓ πλουτίζει τη σφαίρα των ανθρώπινων γνώσεων.
- ✓ διευρύνει τον ορίζοντα των φιλοσοφικών θεωριών.
- ✓ προκαλεί το θαυμασμό, την περιέργεια και την φιλομάθεια.

Αισθητικά

- ✓ Ο άνθρωπος απολαμβάνει την ομορφιά της φύσης (χρώματα, σχηματισμούς, μυρωδιές, ήχοι κ.λ.π.) με αποτέλεσμα να δημιουργεί ανώτερη αισθητική αντίληψη.

Πολιτισμός

Οικονομική ζωή

Η φύση αποτελεί βασικό συντελεστή οικονομίας γιατί είναι η βάση της ατομικής και της εθνικής οικονομίας

- ✓ από αυτό ο άνθρωπος αντλεί πόρους αναγκαίους για την επιβίωσή του (τροφές, πρώτες ύλες, νερό, αέρα, ήλιο,)
- ✓ από αυτό αντλούνται οι ενεργειακοί πόροι για την κίνηση των εργοστασίων και των πάσης φύσεως μηχανών.
- ✓ από το φυσικό περιβάλλον αντλούνται οικοδομικά υλικά για τη δόμηση ιδιωτικών κτισμάτων και δημοσίων έργων
- ✓ Με βάση τη μορφολογία της χώρας αναπτύσσονται βασικοί παραγωγικοί οικονομικοί κλάδοι της η γεωργία, η αλιεία, η ναυτιλία, το εμπόριο, ο τουρισμός, η παραγωγή ενέργειας (πετρέλαιο, φυσικό αέριο, γεωθερμική, ηλιακή, αιολική ενέργεια κ.λ.π.)

Επιστήμη

Η φύση προκάλεσε στον άνθρωπο την περιέργεια, την απορία

- ✓ με την έρευνα και την παρατήρηση αποκαλύπτει της φυσικούς νόμους της, θεμελιώνει της φυσικές επιστήμες και αναπτύσσει την τεχνική.
- ✓ κάνει τον άνθρωπο ερευνητή και επιστήμονα, δραστήριο και εφευρετικό.
- ✓ οδηγεί τον άνθρωπο στην εύρεση της επιστημονικής αλήθειας
- ✓ Η μελέτη της φύσης συνέβαλε στη δημιουργία της μυθολογίας, της θρησκείας, της φιλοσοφίας (Ίωνες φιλόσοφοι)

Τέχνη

Η φύση είναι πηγή έμπνευσης και καλλιτεχνικής δημιουργίας, γιατί τα φυσικά φαινόμενα:

- ✓ προκαλούν θαυμασμό και δέος στην ψυχή του καλλιτέχνη.
- ✓ αφυπνίζουν στον άνθρωπο το αίσθημα του ωραίου.
- ✓ αναπτύσσουν τα καλαισθητικά συναισθήματα του ανθρώπου.
- ✓ εμπνέουν στον άνθρωπο την ευρυθμία και τη συμμετρία, την αρμονία και την αναλογία, την ενότητα και την ποικιλία (αισθητικές αξίες που κυριαρχούν στη φύση)
- ✓ τροφοδοτούν τη δημιουργική φαντασία και κεντρίζουν την καλλιτεχνική δημιουργία του ανθρώπου.

Πολιτισμός

Η φύση αποτελεί βασικό παράγοντα πολιτιστικής ανάπτυξης, αφού

- ✓ η επάρκεια των φυσικών πόρων και οι ο φυσικός πλούτος προσδιορίζουν την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας και επομένως το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της
- ✓ η θέση της χώρας προσδιορίζει τη γεωπολιτική της θέση
- ✓ η γεωγραφική θέση της χώρας προσδιορίζει την επικοινωνία της με της γειτονικές της χώρες, την ιστορία της, της επιδράσεις που έχει δεχθεί καθώς και τα πολιτισμικά δάνεια που έχει υιοθετήσει.

ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ

Ο άνθρωπος δεν προσαρμόζεται απλώς στο φυσικό περιβάλλον, αλλά και το κατακτά. Έτσι αξιοποιεί τους φυσικούς πόρους δημιουργώντας ένα δικό του τεχνητό περιβάλλον, το ανθρωπογενές. {...}Η χαρακτηριστικότερη μορφή του ανθρωπογενούς και γενικότερα του πολιτισμικού περιβάλλοντος είναι **ο δομημένος χώρος** που οικείται από τον άνθρωπο. Το δομημένο περιβάλλον επηρεάζει τον άνθρωπο γιατί μπορεί, ως ένα βαθμό, να ευνοήσει ή να αναστείλει την ανάπτυξη ορισμένων δραστηριοτήτων και συμπεριφορών του.

Αστικοποίηση, υπερπληθυσμός και ποιότητα ζωής

Από τις αρχές του 18ου αιώνα, λόγω της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου και της προόδου της ιατρικής, σημειώθηκε μια επιτάχυνση στο ρυθμό αύξησης του ανθρώπινου πληθυσμού. Παράλληλα, με τη βιομηχανική επανάσταση, **οι πόλεις άρχισαν να πολλαπλασιάζονται και να γίνονται όλο και πιο πολυάνθρωπες.**

Το φαινόμενο της ραγδαίας αυτής αστικοποίησης οδήγησε στην εμφάνιση και όξυνση των προβλημάτων στις μεγάλες πόλεις.

Σήμερα, η υποβάθμιση της ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος και η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος, δείχνουν πως η σχέση του ανθρώπου τόσο με τη φύση όσο και με τα ίδια του τα δημιουργήματα, έχει υποστεί ένα σοβαρό κλονισμό.

(Αρχές περιβαλλοντικών επιστημών, β' τάξη ενιαίου λυκείου Ο.Ε.Δ.Β.)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

**ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ**

10.000 π.Χ.-18^{ος} αι. μ. Χ

Γεωργοκτηνοτροφική παραγωγή

Παραδοσιακός τρόπος ζωής
Ήθη-έθιμα σχετικά με την καλλιέργεια της γης και τις εποχές
Απλότητα
Λιτότητα
Βραδύτητα
Αρμονική σχέση περιβάλλοντος και τεχνητών στοιχείων

20ος αι.

-Εγκατάλειψη της υπαίθρου
--Απρογραμμάτιστη τουριστική ανάπτυξη
-Κακοποίηση μικρών οικισμών φυσικού κάλλους
-Καταστροφή στοιχείων του παραδοσιακού λαϊκού πολιτισμού

ΠΟΛΗ-ΑΣΤΙΚΟΣ ΟΙΚΙΣΜΟΣ

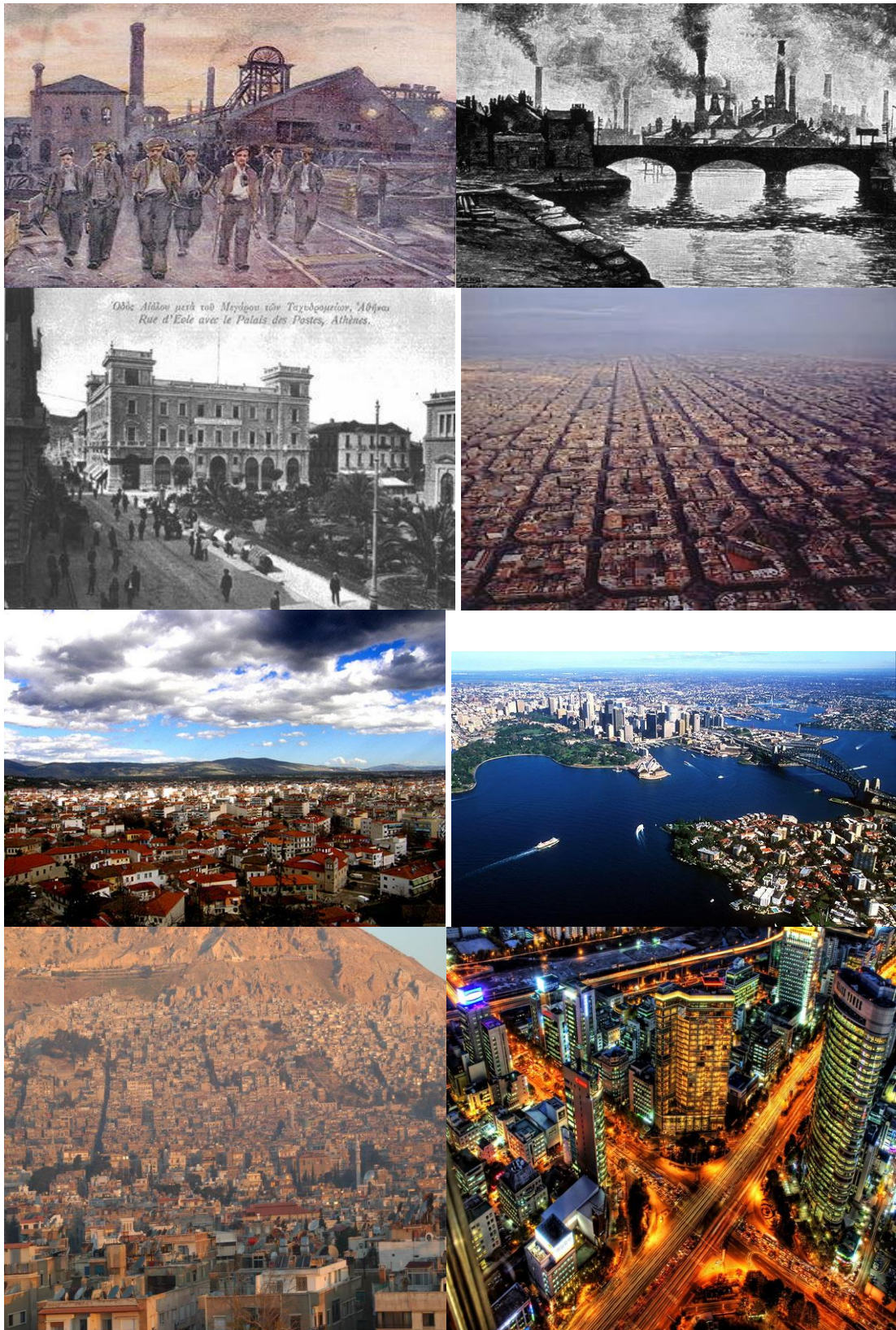
19^{ος} αι. μ. Χ

Εκβιομηχάνιση της παραγωγής

Συσσώρευση οικονομικών δραστηριοτήτων στις πόλεις

Αύξηση του αστικού πληθυσμού εις βάρος του αγροτικού
Συγκέντρωση μεγάλου αριθμού κατοίκων σε μικρή έκταση

20ος αι.

-Βιομηχανική ανάπτυξη
-Απρογραμμάτιστη αστικοποίηση
-Διόγκωση του τεχνητού περιβάλλοντος
-Κερδοσκοπική εκμετάλλευση του αστικού χώρου
-Ανεξέλεγκτη χρήση γης
Απουσία πολεοδομικού σχεδιασμού
-'Έλλειψη ελεύθερων χώρων
-Απουσία χώρων πρασίνου
-Κυκλοφοριακό πρόβλημα
-Καταστροφή οικιστικού πλούτου (νεοκλασικά κτίρια)
-Υποβάθμιση κατάλοιπων του πολιτισμικού παρελθόντος (ιστορικοί χώροι, μνημεία)

Γιγάντωση των πόλεων ως το 2030 – Έρευνα

Τριπλασιασμό της **αστικής ανάπτυξης** ως το 2030 προβλέπουν Αμερικανοί ερευνητές, επισημαίνοντας ότι η γιγάντωση των πόλεων θα καταβροχθίσει εκτάσεις στο μέγεθος της **Νοτίου Αφρικής** (1,2 εκατ. τετραγωνικά χιλιόμετρα), πολύτιμους οικότοπους, δάση που λειτουργούν ως φυσικές δεξαμενές άνθρακα και κατ' επέκταση εκατοντάδες απειλούμενα είδη. «Τα επόμενα 18 χρόνια ο κόσμος θα βιώσει μια πρωτοφανή έκρηξη αστικής επέκτασης», δήλωσε η επικεφαλής της

μελέτης **Karen Seto**, καθηγήτρια αστικού περιβάλλοντος στο Πανεπιστήμιο Γέιλ. Η έκρηξη αυτή θα έχει παγκόσμιες επιπτώσεις, καθώς η ζήτηση για ακατέργαστα υλικά και ενέργεια θα αυξηθεί για την κατασκευή δρόμων, κτιρίων και άλλων υποδομών.

«Το θέμα αυτό δεν περιορίζεται σε ένα μέρος ή μια χώρα αλλά πρόκειται για παγκόσμια τάση. Διανύουμε τον αιώνα των πόλεων», τόνισε η Δρ. Seto εξηγώντας ότι η προβλεπόμενη αστική επέκταση ισοδυναμεί με τη δημιουργία **20.000** γηπέδων ποδοσφαίρου ημερησίως για 30 χρόνια.

Η μεγαλύτερη αστική επέκταση αναμένεται στην Ασία και συγκεκριμένα στην ανατολική ακτή της Κίνας και σε επτά πρωτεύουσες ινδικών κρατιδίων, ενώ οι ερευνητές επισημαίνουν ότι δεν θα επηρεαστούν όλες οι χώρες στον ίδιο βαθμό, καθώς σε **48** από τις συνολικά **221** χώρες η ανάπτυξη των πόλεων θα είναι πολύ μικρή. Σημειώνεται ότι σήμερα μόνο το **1%** των πόλεων εκτείνεται σε περιοχές σημαντικές για τη βιοποικιλότητα, ποσοστό που τις επόμενες δυο δεκαετίες θα διαμορφωθεί στο **1,8%**, οδηγώντας σε εξαφάνιση **139** αμφίβια, **41** θηλαστικά και **25** είδη πτηνών που απειλούνται με εξαφάνιση.

Η έρευνα, που δημοσιεύθηκε στην επιστημονική επιθεώρηση National Academy of Science, διεξήχθη από το πανεπιστήμιο Γέιλ σε συνεργασία με ερευνητές από το πανεπιστήμιο του Τέξας και το πανεπιστήμιο της Βοστώνης. [econews](#) 8 Σεπτεμβρίου 2012

Τα υπέρ και κατά της αστικοποίησης

ΤΟ 2008 θα σηματοδοτήσει ένα ιδιαίτερο γεγονός στην παγκόσμια ιστορία της ανθρωπότητας: Για πρώτη φορά, περισσότερο από το 50% του πληθυσμού της Γης θα ζει σε αστικά κέντρα. Η αστικοποίηση, με όλες τις θετικές και αρνητικές πλευρές της έχει φανατικούς υποστηρικτές και πολέμιους, καθένας από τους οποίους, χρησιμοποιώντας διαφορετικά επιχειρήματα την ενθαρρύνουν ή επιθυμούν τη σταδιακή μείωση της.

Τα οφέλη της αστικοποίησης

Τρία είναι τα βασικά σημεία της επιχειρηματολογίας υπέρ της αστικοποίησης που πρεσβεύουν οι υποστηρικτές της. Σε πρώτη φάση, η αστικοποίηση ευνοεί τα άτομα από τη φύση της. Σημαντικότερο όφελος είναι το υψηλότερο εισόδημα των κατοίκων των πόλεων σε σχέση με αυτούς που ζουν στην ύπαιθρο.

Άλλοι παράγοντες που έχουν να κάνουν με την ποιότητα ζωής γίνονται πιο άμεσα αντιληπτοί στους κατοίκους των πόλεων. Για παράδειγμα, τα κυβερνητικά προγράμματα εφαρμόζονται αμεσότερα στα αστικά κέντρα στα οποία οι οικονομίες κλίμακας βρίσκουν εφαρμογή στις μεταφορές, τις επικοινωνίες, τα αποθέματα νερού, την υγιεινή και τη διαχείριση των αποβλήτων. Ταυτόχρονα, τα εκπαιδευτικά συστήματα είναι πιο αποτελεσματικά αφού ένας νέος στην πόλη έχει περισσότερες εκπαιδευτικές επιλογές.

Επιπλέον, στις περισσότερες αστικές περιοχές, η γονιμότητα των ζευγαριών είναι σχετικά χαμηλή επειδή η φροντίδα των παιδιών όταν οι γονείς δουλεύουν είναι τόσο δύσκολη όσο και δαπανηρή. Οι οικογένειες με λιγότερα παιδιά είναι σε καλύτερη θέση στο να συγκεντρώσουν τους πόρους τους για εκπαίδευση των παιδιών παρέχοντας καλύτερη μόρφωση και ανατροφή και ενδυναμώνοντας τις μελλοντικές οικονομικές προοπτικές του παιδιού.

Δεύτερον, η αστικοποίηση ωφελεί την κοινωνία και τη χώρα. Ως φυσική εξέλιξη της μετάβασης από την χαμηλής παραγωγικότητας αγροτική εκμετάλλευση στη παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής παραγωγικότητας. Οι πόλεις αποτελούν επιχειρηματικά κέντρα με πολλές ευκαιρίες απασχόλησης, στοιχεία που ευνοούν την αύξηση της παραγωγής. Η συγκέντρωση πολλών μορφωμένων και δημιουργικών ανθρώπων σε μια πόλη σημαίνει με τη σειρά της την εφαρμογή νέων ιδεών που επιταχύνουν την ανάπτυξη.

Τρίτον, η αστικοποίηση μπορεί να ωφελήσει και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Οι άνθρωποι που μετακομίζουν στις πόλεις συχνά στέλνουν εμβάσματα σε συγγενείς του που ζουν σε πιο απομακρυσμένες περιοχές. Η ίδια η μετακίνηση προς την πόλη σημαίνει μείωση της ανεργίας αλλά και αύξηση των μισθών στην ύπαιθρο.

Ο αντίλογος

Εκείνοι που επιχειρηματολογούν κατά της αστικοποίησης στηρίζονται κυρίως στις κοινωνικές πτυχές της συγκέντρωσης πολλών κατοίκων σε μια πόλη και την ποιότητα ζωής τους.. Εξαιτίας της ύπαρξης πολλών βιομηχανιών και ανεπαρκών αποχετευτικών συστημάτων, οι συνθήκες υγιεινής στις πόλεις είναι κατά βάση χειρότερες απ' ό,τι στην ύπαιθρο, γεγονός που υπονομεύει την ατομική και δημόσια υγεία.

Επίσης, παρά το επιχείρημα περί αύξησης των εισοδημάτων, η αστικοποίηση συνδέεται και με την αύξηση της φτώχειας στα αστικά κέντρα, με το ρυθμό αύξησης των φτωχών στα αστικά κέντρα να υπερβαίνει τον αντίστοιχο παγκόσμιο. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΗΕ, περισσότερα από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι ζουν σε τρώγλες των πόλεων, με σταθερά αυξητικές τάσεις μέχρι το 2020.

Οι κοινωνικές ανισότητες που υφίστανται στις πόλεις προκαλούν κοινωνικά προβλήματα, όπως εγκληματικότητα και βίαιες συγκρούσεις. Η αύξηση του πληθυσμού στις πόλεις αναπτυσσόμενων χωρών οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον αριθμό νέων ανθρώπων. Μάλιστα, ο ΟΗΕ προβλέπει ότι μέχρι το 2030, το 60% του πληθυσμού των πόλεων στις αναπτυσσόμενες χώρες θα αποτελείται από νέους κάτω των 18 ετών. Ο συνδυασμός μικρής ηλικίας, φτώχειας και μειωμένων επαγγελματικών ευκαιριών οδηγεί σε αύξηση της εγκληματικότητας. \ www.kathimerini.gr

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ
<p>Εξάλειψη και μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων κέντρου-περιφέρειας.</p> <p>Ενεργός πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης</p> <p>Ενίσχυση παραγωγικών δραστηριοτήτων</p> <p>Εισαγωγή νέων δραστηριοτήτων</p> <p>Διεύρυνση ευκαιριών απασχόλησης</p> <p>Προϋποθέσεις για αυτοδύναμη οικονομική ανάπτυξη</p> <p>Διοικητική αποκέντρωση</p> <p>Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. βιότοποι, εθνικοί δρυμοί)</p> <p>Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός)</p> <p>Χωροταξικός σχεδιασμός</p> <p>Διαμόρφωση οικισμών</p> <p>Λειτουργία συγκοινωνιακού δικτύου</p> <p>Προστασία περιοχών με ιστορική και περιβαλλοντική αξία</p>	<p>Πολεοδομικός σχεδιασμός με γνώμονα την οργάνωση του αστικού χώρου με λειτουργικά κριτήρια</p> <p>Εξασφάλιση απαιτούμενων χώρων και πόρων</p> <p>Δημιουργία χώρων πρασίνου</p> <p>Κατάλληλη χάραξη και ιεράρχηση του οδικού δικτύου</p> <p>Ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών</p> <p>Προγραμματισμένη οικιστική ανάπτυξη νέων περιοχών</p>

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Πολεοδομικός σχεδιασμός είναι ο βασικός τρόπος άσκησης πολεοδομικής πολιτικής. Αποτελεί το βασικότερο εργαλείο ρύθμισης του αστικού, περιαστικού και εξωαστικού χώρου σε επίπεδο οικισμού, πόλης ή πολεοδομικού συγκροτήματος (Wikipedia)

Στον αιώνα μας και ιδιαίτερα μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, όλες σχεδόν οι χώρες υιοθέτησαν τον πολεοδομικό σχεδιασμό ως εργαλείο απαραίτητο για τη δημιουργία νέων πόλεων, την επέκταση παλαιών και την ανάπλαση υποβαθμισμένων περιοχών